

Lasten hoito ja kuntoutus -työryhmä

10.2. 2015

Pia Marttala

hanketyöntekijä

psykologi

VARJO-hanke (2012-2017)

OULUN ENSI- JA TURVAKOTI RY
VIOLA - VÄKIVALLASTA VAPAAKSI RY

LAPSI

Vainossa lapsi voi olla vainoamisen kohde, mutta hän voi olla myös vainon väline.

”Isä soittaa minulle kun äiti ei vastaa.”

Yhteinen lapsi voi tekijän mielestä ”oikeuttaa” kohtuuttomat yhteydenotot/ kontrollin. Toisaalta lapsi voi olla motiivi myös hoitoon.

Vainossa lapsella voi liittyä tekijään/ lähivanhempaan hyvin erilaisia ja ristiriitaisiakin tunteita.

Tulkinta siitä, mikä on lapsen edun mukaista voi vaihdella vanhempien, mutta myös yhteistyöverkoston sisällä

OULUN ENSI- JA TURVAKOTI RY
VIOLA - VÄKIVALLASTA VAPAAKSI

Mitä vaino on ? Lasten näkökulma?

- Toistuvia yhteydenottoja, mitkä mielletään häiritseviksi, uhkaaviksi tai pelottaviksi ja vainotun tahdon vastaisiksi.

- Vainoajan yksittäiset teot eivät välttämättä ole rikollisia.

- Vaino on suhteisiin ja rakenteisiin kiinnittyvää väkivaltaa, mikä murtaa yksilön arjen elämisen ehtoja. Yhteinen intiimi historia mahdollistaa laajan keinovalikoiman hallintaan.
(Nikupeteri ja Laitinen, 2013.)

- Vainoava käytös voi olla, toistuvia
 - puheluita, tekstareita, kirjeitä, sähköposteja (ylipäättään netissä häiritsevää käyttäytymistä)
 - fyysisiä lähestymisyhteyksiä, seuraamista ja tarkkailua
 - uhkailuja, omaisuuden vahingoittamista ja fyysistä väkivaltaa
 - lapsiin liittyviä vahingollisia tekoja
 - lahjojen lähettämistä
 - verkostojen kautta lähestymistä

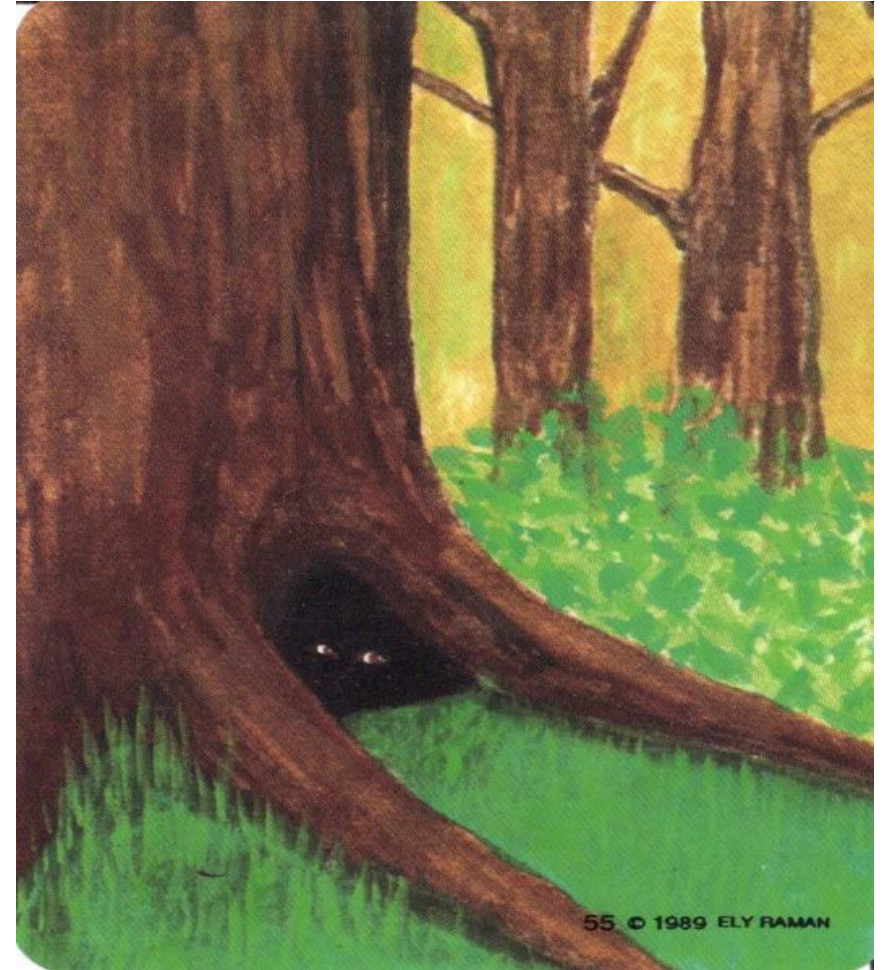
Lapsen turvallisuus/turvattomuus kokemuksena

Ulkoinen turvallisuus

- Turvaamistoimet
 - Lapsen kanssa turvasuunnitelma
 - Viranomaisten tarjoamat
- Vainoteot
- Riskiarviointi

Sisäinen turvallisuus

- Kokemuksellisuus – lapsen toimijuuden vahvistaminen
- Lapsen tulkinta tilanteesta
- Vanhemmuuden vaikutukset
- ”Vakaa kolmas” lapsen/perheen tueksi?

Riskin arviointi työntekijän prosessina

1. Kun huoli herää – mitä pitäisi lapsen turvallisuuden näkökulmasta miettiä?

- Henkeä uhkaavan vainon tunnistaminen? Väkivallan tekojen vakavuus, toistuvuus, uhkausten taso
- Huolen taso – pieni huoli, harmaa vyöhyke, suuri huoli
- Konkreettiset turvaamistoimet
- Puheeksiotto, kenen kanssa?
- Yhteydenotto vainoajaan – onko riski lapsen/perheen turvallisuudelle?

Riskin arviointi työntekijän prosessina

2. Lapsen turvallisuus rikosprosessin aikana

- Poliisi – yhteistyö lapsen turvallisuuden takaajana
- Kenen vastuulla lapsen/perheen turvallisuus?
- Rikosprosessin käynnistäminen, tekijän kuulustelu – turvallisuusriski perheen/lapsen kannalta?
- Lastensuojelun rooli
 - Lapsen/perheen tuen tarve tutkinnan aikana
 - Tekojen mahdollinen toistuminen tutkinnan aikana
 - Tapaamiset

Riskin arviointi työntekijän prosessina

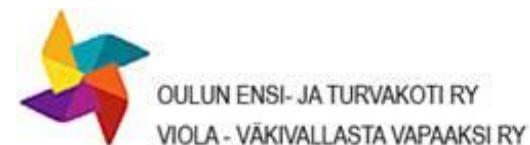
3. Huolen harmaa vyöhyke

- Ei vakavan väkivallan riskiä? Vaino on luonteeltaan jatkuvaa häirintää, yhteydenottoja, jotka eivät uhkaavia ja/tai pelottavia
- Ei fyysisiä lähestymisyrityksiä tai seuraamisista ja tarkkailua (muutoin kuin sovitusti)?
- Ei fyysistä väkivaltaa/lapseen kohdistunutta väkivaltaa aiemmin?
- Ei pelkoa herättävää, mutta häiritsevää ja ahdistavaa?
- Väkivallan tekijän arviointi, mutta myös uhrin voimavarat, toimintatavat
- Hoito / tukitoimien valinta, kohdentaminen

Turvattomuuden kokemusten arviointi lapsen kanssa

- Lapsen huolet
 - Mitkä asiat huolestuttaa? Suhteessa vainoajaan? Suhteessa perheenjäseniin?
- Pelot ja tilanteet, joissa lapsi on kokenut turvattomuutta
 - Voitko kertoa tilanteista, joissa on pelottanut? Miten paljon?
 - Mitkä asiat sinua pelottavat? Kotona? Koulussa? Vapaa-ajalla?
 - Liian vähän pelkoa / liian paljon pelkoa?
- Kokemukset väkivallasta suhteessa vainoajaan?
 - Fyysisen väkivallan kokemukset
 - Henkisen väkivallan kokemukset

MITEN erottaa/tunnistaa henkeä uhkaavan vainon riski?

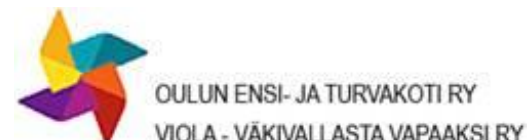

Riskiarviointia lapsen kanssa

Vakavan (fyysisen) väkivallan riskin kartoittaminen

- Henkeä uhkaavan väkivallan tunnistaminen: aiemmin ilmenneen väkivallan vakavuus - lievästä vakavaan, vammat, välineet fyysisessä väkivallassa
- Vainoteot
- Aiemmin ilmennyt vainoaminen/häirintä
- Väkivallan laatu: eskaloituminen, omaisuuden tuhoaminen, muiden henkilöiden värvääminen mukaan
- Pelon määrä: Mitä lapsi pelkää/luulee tapahtuvan? Mitä pahimmillaan voi tapahtua?
- Väkivallalla uhkaaminen: vakavasta fyysisestä vahingoittamisesta (tappouhkaukset) henkiseen kärsimykseen (esim. vanhemman haukkuminen)
- Kohteet: Kehen kaikkiin on kohdistunut? Perheenjäsenet? Viranomaiset? Onko kohdistanut muihin ihmisiin väkivalta tässä yhteydessä?
- Päihteet

Muokattu lähteistä MARAK ja Sheridan & Roberts 2011

ARVIOINTI AIKUISTEN KANSSA: Vakavaa fyysistä hyökkäystä voidaan arvioida mm. (Ulla Valtonen)

Onko sovellettavissa lasten kanssa työskentelyyn?

1. Onko tekijä vainonnut aiemmin tätä/ muuta uhria
2. Onko vainoaja tuhonnut uhrin omaisuutta?
3. Onko uhkaaja värvännyt muita henkilöitä avukseen vainoamisessa?
4. Onko vainoaja ahdistellut muita osapuolia, esim. uhrin ystäviä, läheisiä?
5. Onko vainoaja käyttänyt fyysistä väkivaltaa ihmisiä kohtaan tämän vainoamistapauksen yhteydessä?
6. Onko vainoaja tehnyt fyysisen tai seksuaalisen väkivallan uhkauksia viimeisen häirintätapauksen yhteydessä?
7. Onko vainoaja oleskellut kodin tai työpaikan lähistöllä?
8. Onko uhri erittäin peloissaan siitä, mitä epäilty voi tehdä?
9. Onko uhkaajalla huume/ alkoholiongelma?
10. Hakeutuuko vainoaja kutsumatta kohtaamisiin useammin kuin 3 kertaa viikossa?
11. Tiedetäänkö uhkaajan olleen aiemmin väkivaltainen

Sheridan & Roberts 2011, 262- 264 S –DASH 2009,

Fyysistä hyökkäystä ennustettaessa merkitystä tilannesidonnaisilla tekijöillä ja havaitulla käyttäytymisellä, sekä uhrin pelkokokemuksella

OULUN ENSI- JA TURVAKOTI RY
VIOLA - VÄKIVALLASTA VAPAAKSI RY

Miten omassa organisaatiossasi tunnistetaan vainotut lapset?

Mitä ajatuksia heräsi riskin arvioinnin prosessikuvauksesta? Miten kehittää sitä?

